

Editorial

Sumari

El vocal informa
5è Laboratori d'Arxius Municipals

Notícies
Congrés Internacional
d'Associacions Professionals
Els arxius i els col·lectius
territorials europeus

De l'arxiu a l'arxiver
Andreu Carrascal

La ressenya
Administracions públiques
i Internet. Elements de dret
públic electrònic

**Pautes de conservació / Fons
i lepismes**
Efectes nocius de la llum
en els documents

Els arxivers de fora de Catalunya
Ana Verdú Peral
Cap del Departament de Gestió
Documental i Arxius de
l'Ajuntament de Còrdova

La Junta informa

Els arxius universitaris també pertanyen al SAC

Fa temps que la demanda creixent que les organitzacions estan fent dels nostres professionals, el prestigi generat per l'activitat dels arxivers de casa nostra, així com l'aplicació de la Llei 10/2001, d'arxius i documents, estan orientant la professió cap a una normalitat laboral i contractual que tot el col·lectiu desitja.

Clars exemples d'aquest camí en els últims anys han estat els processos d'oposicions al cos específic d'arxivers de la Generalitat de Catalunya o les properes proves a la Diputació de Barcelona, que pal·lien llargs i anòmals períodes d'interinatge. Les contractacions de tècnics superiors per part dels ajuntaments són un altre exemple de la lenta però constant regularització de les situacions dels arxius municipals d'acord amb el redactat de l'article 22.1 de la Llei 10/2001, d'arxius i documents.

Però, en els últims temps, aquesta situació de cert optimisme que viu la professió es veu enfosquida en àmbits tan importants com l'universitari. Tot i que d'acord amb l'article 20 de la Llei 10/2001, els arxius de les universitats formen part del Sistema d'Arxius de Catalunya (SAC), l'actitud de certes universitats catalanes a l'hora de proveir places de tècnics superiors d'arxius durant aquest any 2007 ha portat l'AAC a iniciar una sèrie d'accions legals per tal d'aturar aquestes circumstàncies.

La primera d'aquestes accions s'ha centrat en el cas de la Universitat de Lleida, amb qui ja es té un llarg litigi des de l'any 2003. Així, a començaments de l'any 2007, l'AAC va decidir presentar un recurs contra la Resolució del Rector de la Universitat de Lleida per la convocatòria d'una plaça d'arxiver amb categoria de tècnic mitjà, atès que vulnerava l'article 22.1 de la Llei 10/2001, que fa referència al personal dels arxius del SAC. En aquests mo-

ments, aquest recurs està a l'espera de sentència a la Sala del Contenciós-Administratiu del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya, secció Quarta.

Els arguments que defensa l'AAC davant aquesta convocatòria són dos. D'una banda, es conculca l'article 22.1 de la Llei 10/2001, d'arxius i documents, que estableix que ... *la direcció dels arxius ha d'ésser exercida per persones amb titulació universitària superior*. En conseqüència, la Universitat de Lleida hauria d'haver convocat una plaça de tècnic superior, en què s'exigís una titulació universitària superior i no de tècnic mitjà, per a la qual només es necessita un títol de diplomàt. Les raons que justifiquen aquest extrem són tres: primera, que en el moment de convocar la plaça de tècnic mitjà no estava convocada la de cap de l'arxiu; segona, que les tasques de la plaça convocada són en realitat les de la plaça de cap d'arxiu, i tercera, que l'any 2003 es va produir una situació similar, es va paraitzar el procés i es va arribar a un acord amb el rector, en què s'acordava crear la plaça de cap de l'arxiu de la Universitat amb el rang que li atorga la Llei 10/2001. Certament, la plaça apareix en la relació de llocs de treball de la Universitat, però continua sense sortir a l'oferta pública.

L'altra línia argumental és la incorrecta composició del tribunal, ja que no hi havia cap professional especialitzat en arxivística. Arran del recurs, la Universitat de Lleida va convidar a participar en el tribunal l'AAC amb la categoria d'assessors, és a dir, amb veu però sense vot, però la nostra associació va declinar participar en un procés que no donava compliment a la Llei 10/2001.

L'altra universitat que ha actuat de manera molt semblant és la Universitat Rovira i Virgili, que ha

Patrocina:

gama

Equipament Integral d'Arxius

Edita:
Associació d'Arxivers de Catalunya
Redacció:
Rocafort, 242 bis, 3r. 08029 Barcelona
Tel. i fax: 934 19 89 55
a/e: associacio@arxivers.com
Coordiniació:
Albert CURTO
Disseny i producció:
Disseny Visual, SL
Impressió:
Alpres, Mèxic 19

Dipòsit Legal: 292/89
ISSN: 0214-6924

convocat interinament una plaça de tècnic/a de gestió d'arxius del grup B per a la substitució temporal d'una excedència laboral. L'incompliment del mencionat article 22.1 de la Llei 10/2001 és també clar, ja que les funcions del lloc de treball són pròpies de la direcció de l'arxiu, les quals, i d'acord amb l'esmentada llei, han de ser exercides per una persona de titulació universitària superior. La convocatòria també pateix el mateix problema pel que fa al tribunal avaluador, atès que no respecta el principi d'especialització perquè no hi ha cap professional del món de l'arxivística i la gestió documental.

Possiblement, aquests casos en les universitats són més punyents per a la nostra professió, ja que tant la Universitat de Lleida com la Universitat Rovira i Virgili van organitzar conjuntament amb l'AAC, i amb notable èxit tot s'ha de dir, el Màster d'arxivística i gestió de documents, en què les mateixes universitats formaven professionals amb titulació universitària superior amb les competències necessàries per poder responsabilitzar-se i dirigir els arxius de les demarcacions de Lleida i Tarragona. I ara aquestes mateixes universitats no recorren a aquests professionals per al seu propi arxiu.

D'altra banda, l'Associació d'Arxivers de Catalunya també ha informat a la Generalitat de Catalunya perquè insti aquestes universitats a complir la Llei 10/2001, però sembla que les gestions fetes pel Departament de Cultura tampoc no han donat el fruit esperat.

Aquest tipus de pràctiques, tot i que no són generalitzades, esdevenen un greuge comparatiu per a les administracions que sí que compleixen la Llei 10/2001, de vegades amb un important esforç, i obliguen l'AAC a posar tots els mitjans legals que té al seu abast per defensar la contractació de tècnics superiors.

La unió dels professionals dels arxius ha de continuar girant al voltant d'un mateix objectiu com és la dignificació de la professió d'arxiver, i això passa necessàriament per denunciar aquest tipus de concursos i oposicions, en què en realitat, per a les funcions descrites en les bases, es contracta un tècnic superior a preu de tècnic mitjà.

No cal oblidar que l'arxivística catalana té un gran prestigi davant dels professionals de la resta de l'Estat per molts motius, i un d'ells és el fet d'haver ajudat a tirar endavant una llei molt innovadora. El manteniment d'aquesta consideració passa necessàriament per l'exigència en l'acompliment de la Llei 10/2001, d'arxius i documents, en tots els seus termes i, per això, pensem que actituds com la d'aquestes universitats han de ser rebutjades.

Per últim, l'Associació d'Arxivers de Catalunya, d'acord amb els seus estatuts, continuarà vetllant pels drets i els interessos dels professionals dels arxius, i posarà en coneixement dels seus serveis jurídics tots els casos que no respectin la normativa vigent per tal d'avaluar les possibilitats d'emprendre-hi accions legals.

El vocal informa

5è Laboratori d'Arxius Municipals

Barcelona
CCCB-Centre de Cultura
Contemporània de Barcelona
27 de febrer de 2008

—
Carme García
Vocal d'Activitats i Difusió

"L'Arxiu Municipal en el marc de l'Administració electrònica", és el títol del 5è LAM que organitzen, conjuntament, la Subdirecció General d'Arxius de la Generalitat de Catalunya, l'Oficina de Patrimoni Cultural de la Diputació de Barcelona, l'Arxiu Municipal de Barcelona i l'Associació d'Arxivers de Catalunya. La inscripció és gratuïta. Hi haurà servei de traducció simultània. Les places són limitades. Per a obtenir més informació adreceu-vos a l'AAC.

Aquesta edició comptarà amb tot un seguit de novetats: canvi d'ubicació física, del Pati Manning passem al CCCB; la ponència principal dona pas a dues ponències (nacional i internacional), i els tallers canvien d'estructura, amb un moderador i l'anomenada Fila 0, amb un plantejament d'experiències que aportin novetats i el debat entre els participants. La jornada s'iniciarà amb dues ponències, *L'experiència d'implementació del document electrònic al Dorset County Council*, a càrrec de David Reeve (records manager del Comtat de Dorset, Anglaterra), i *Models per un sistema arxivístic en xarxa a l'Administració local*, a càrrec de Vicent Gil (Arxiu Municipal de Vila-real).

Els documents electrònics han esdevingut una realitat en l'Administració municipal. Tanmateix, l'impuls i la creixent presència de les TIC en l'Administració pública no han substituït definitivament la preeminència del valor legal i probatori dels documents en suport paper. Hi ha diversos projectes en la configuració d'una Administració electrònica en l'àmbit local, però aquestes iniciatives tenen una

concepció parcial i en la majoria de casos no s'integren en sistemes de gestió documental i d'arxiu. En aquest context, la legislació i l'aparició constant de normatives tenen un paper determinant en la progressiva consolidació d'aquesta administració electrònica. Amb tot, se'ns plantegen diferents interrogants: quin paper tenen els arxivers, els informàtics, els enginyers d'organització, els juristes, en aquesta Administració canviant? Estem preparats els arxivers per afrontar aquests canvis? Els serveis d'arxiu municipals tenen una bona posició estratègica en el si de les administracions a l'hora de participar en aquests nous projectes? L'Administració local disposa dels recursos humans i tècnics per afrontar-los? Quina nova relació s'estableix entre l'Administració i la ciutadania? Quins són els reptes, les oportunitats i les amenaces per als diferents agents implicats? Cal un projecte corporatiu global de país per engegar una Administració electrònica local única, amb uns objectius clars i assumibles?

A continuació, es formaran tres tallers en què els assistents treballaran en grup de manera simultània.

El primer taller analitzarà les *Normatives entorn de l'Administració electrònica*, normatives que donen base legal al progressiu avenç i consolidació de l'Administració electrònica en el si de l'Administració local.

El segon taller tractarà de l'*Accés i preservació dels documents electrònics: polítiques de digita-*

lització. L'accés electrònic, a banda de facilitar la gestió virtual dels documents administratius, també assegura la preservació dels documents únics i originals que integren el patrimoni documental local.

El tercer taller se centrarà en les **Estratègies per a la implantació de l'Administració electrònica.** L'Administració electrònica ja és un fet incontestable en la seva progressiva implantació.

A la tarda, una taula rodona debatrà sobre **La transició a l'Administració electrònica: oportunitats i amenaces.**

És una evidència que encara som a mig camí entre l'Administració de paper i l'Administració electròni-

ca, malgrat el notable avenç i penetració de les TIC. Les barreres del temps i de l'espai que distanciaven fins ara el ciutadà de l'Administració s'han superat. Tanmateix, cal garantir la integritat, l'autenticitat i la conservació dels documents electrònics. Quines oportunitats ofereix l'Administració electrònica en relació amb l'Administració convencional? Quines són les amenaces inherents, en termes d'accessibilitat, seguretat, confidencialitat i privacitat de les dades en l'Administració electrònica? Quin és el balanç en la primera dècada del segle XXI?

La jornada finalitzarà amb la lectura de les conclusions.

Congrés Internacional d'Associacions Professionals. Arxiviers associats: reptes i oportunitats

Joan Boadas

Notícies

La Subdirección General de los Archivos del Estado del Ministerio de Cultura, en col·laboració amb la Secció d'Associacions Professionals d'Arxiviers i Gestors Documentals (ICA/SPA) del Consell Internacional d'Arxius i la Coordinadora de Asociaciones de Archiveros (CAA), va organitzar del 18 al 20 d'octubre del 2007 el Primer Congrés que, amb el títol que encapçala aquestes línies, va reunir un total de 180 persones de més de 30 països diferents. El Congrés va començar de fet el dia 17 a la tarda, data en què va tenir lloc una jornada prèvia per tal de celebrar una trobada entre representants de diferents associacions d'arxiviers de l'Estat espanyol. El president de l'AAC, Joan Antoni Jiménez, va participar en aquesta trobada i també en la taula rodona organitzada el dia 18 que va debatre l'actual situació de les associacions professionals d'arxiviers i gestors documentals.

El vocal de Relacions Internacionals de l'AAC va presidir i moderar la sessió de la tarda del dia 19, centrada en les associacions i la professió arxivística: formació i titulacions.

Una de les novetats del Congrés fou l'organització d'una fira d'associacions, en el mateix Círculo de Bellas Artes, amb la finalitat d'intercanviar materials elaborats per col·lectius d'arxiviers d'arreu del món i de conèixer experiències vinculades al terreny associatiu tant de països on la professió és molt arrelada com d'altres que encara estan en vies de desenvolupament.

Fred van Kan, membre del Comitè Executiu d'ICA/SPA, fou la persona encarregada d'elaborar les conclusions (www.mcu.es/archivos/CE/Congreso_Int_Asocia_Profesional.html) que fan esment a aspectes com ara la necessitat de ser conscients del repte que suposa atendre els dos vessants de

la professió d'arxiver (el més historicista i el vinculat a la gestió documental i a la tecnologia) i de valorar que, malgrat que individus i institucions poden pertànyer a la mateixa associació i fins i tot coincidir en els mateixos interessos, cal ser conscients que empresari i empleat no són la mateixa cosa.

Un altre aspecte de les conclusions fa referència a la necessitat d'avançar, buscant el consens de les institucions, en la certificació dels professionals, en l'acreditació de les propostes formatives i a garantir l'accés a la documentació (intervencions dels representants de Mèxic o Burundi varen evidenciar les dificultats i els riscos que aquesta garantia pot comportar per als professionals).

Cal remarcar que per a les associacions i per als professionals és importantíssim dedicar esforços a intentar promoure i augmentar la nostra capacitat d'influència i el grau de coneixement que la societat en general té de la nostra professió.

Finalment, les conclusions apel·len a la necessària delimitació del perfil professional i de les nostres competències per tal de poder exercir amb garanties la nostra feina i donar respostes a les exigències de les nostres institucions i de la societat en general.

Els representants de l'AAC assistents al Congrés en varen fer una valoració molt positiva, tant per la seva presència en diferents taules rodones i presidència de sessions, que va permetre donar a conèixer les activitats de la nostra associació a col·legues d'arreu del món, com pel nivell i la qualitat de les intervencions que s'hi van dur a terme. En definitiva, una excel·lent iniciativa de la Subdirección General de los Archivos del Estado que tant de bo tingui continuïtat en el futur.

Els arxius i els col·lectius territorials europeus. La crida de Malmö/Lund

Malmö/Lund,
24 de novembre de 2007

Joan Boadas

L'associació *Les Rencontres*, plataforma de cooperació i de debat entre càrrecs electes i responsables culturals dels diferents col·lectius territorials d'Europa, i les ciutats sueques de Malmö i Lund varen organitzar els passats dies 23 i 24 de novembre de 2007 una de les seves trobades regulars per tal de debatre sobre el paper dels arxius en el marc de les diferents agrupacions territorials de l'àmbit europeu (municipis, províncies, regions...).

Al final dels debats, intervencions i presentacions (a les quals va ser convidat el Servei de Gestió Documental, Arxius i Publicacions, SDAP, de l'Ajuntament de Girona), el conjunt d'assistents va acordar elaborar el manifest següent que, en forma de *crida*, s'adreça als col·lectius territorials europeus:

"Reconeixent que els arxius, conjunt de documents únics creats en el transcurs quotidià de les diferents activitats i fonts de memòria, d'informació i d'acció,

- tenen un paper essencial en el desenvolupament de la societat,
- garanteixen la transparència administrativa,
- participen en la creació de la memòria col·lectiva i permeten el creixement dels coneixements,

i amb això contribueixen a la democràcia.

Els participants al *rencontre de Malmö/Lund* inviten els col·lectius territorials d'Europa a tenir en compte les recomanacions següents en el marc d'elaboració de la seva política cultural:

1. afavorir la redacció de legislacions adaptades a l'evolució social i professional dins del context europeu;
2. garantir a la ciutadania l'accés lliure i gratuït als arxius;
3. afrontar eficaçment, en el marc de desenvolupament de l'Administració electrònica, la creixent producció de documents electrònics per tal d'assegurar-ne la seva bona gestió i conservació;
4. utilitzar, per a la difusió i la valorització del patrimoni arxivístic, les possibilitats que ens ofereix el progrés tecnològic, especialment la digitalització de la documentació;
5. assegurar la conservació i la seguretat del patrimoni arxivístic protegint-lo de les catàstrofes provocades per la mà de l'home o de la natura;
6. enquadrar els serveis d'arxiu en un posicionament estratègic en l'organigrama de la seva organització, i dotar-los de recursos econòmics i humans que els permetin exercir la seva missió;
7. contractar, per tal de portar a terme aquestes recomanacions, arxivers professionalment qualificats."

NOTA NECROLÒGICA

Mn. Josep Maria Marquès i Planagumà (1939-2007)

Arxiver de l'Arxiu Diocesà de Girona

Joan Boadas

Nascut el 8 d'octubre de 1939 a Cruïlles. Des de la infància va viure a Vilobí d'Onyar. Féu els estudis eclesiàstics al Seminari de Girona i rebé l'ordenació de prevere el 7 de juliol de 1963.

Llicenciat en Teologia (1964) i doctor (1978) a la Pontificia Universitat Gregoriana de Roma, també es llicencià en Filosofia i Lletres (1981) per la UAB. Director de l'Arxiu Diocesà d'ençà de 1980 i membre corresponent de la Reial Acadèmia de la Història (des de l'any 2001).

A la seva activitat pastoral cal afegir un ingent treball destinat a organitzar l'Arxiu Diocesà de Girona i posar-lo a l'abast dels investigadors. Dels 170 títols de la seva bibliografia en podem destacar els següents:

Pergamins de la Mitra (881-1687). Arxiu Diocesà de Girona, Girona, 1984, 190 pàg. (Monografies de l'Institut d'Estudis Gironins, 10).

El cartoral de Santa Maria de Roses (segles X-XIII). Barcelona, 1986, 156 pàg. (Institut d'Estudis Catalans. Memòries de la secció Històrico-Arqueològica, XXXVII).

Impresos gironins de la biblioteca del Seminari Diocesà (1502-1936). Girona, 1987, 225 pàg. (Col·lecció Francesc Montsalvatje, 2).

Cartoral, dit de Carlemany, del bisbe de Girona (s. IX-XIV). Barcelona, 1993, 865 pàg. en dos volums (Fundació Noguera).

Col·lecció diplomàtica de Sant Daniel de Girona (924-1300). Barcelona, 723 pàg. (Fundació Noguera, Col·lecció Diplomataris, 11).

Guia-inventari de l'Arxiu Diocesà de Girona. Girona, 1998, 185 pàg. [Col·laboració amb Pere Trijueque i Fonalleras, Arxiu Diocesà de Girona: Repertori general [CDRom]. Girona, 2004, Diputació].

Fons de la Biblioteca del Seminari Diocesà de Girona [CDRom].

Impresos dels s. XVI-XVII. Biblioteca del Seminari de Girona, Girona, 2007 (Diputació).

Lletres del bisbe de Girona, segle XIV. Vol. I (n. 1-620). Barcelona, 2007 (Corpus Scriptorum Cataloniae. Series B: Scripta /1). [Col·laboració amb Jaume de Puig i Oliver].

Descansi en pau.

De l'arxiu a l'arxiver

Andreu Carrascal

Arxiu Històric del Col·legi d'Arquitectes de Catalunya

L'amable petició de fer aquestes quatre ratlles m'ha permès girar el cap i mirar enrere i, potser pecaré de vanitat, però penso que tant la meua persona, com l'Arxiu a què estic adscrit hem fet, amb sincronia, una bona evolució.

L'Arxiu Històric del Col·legi d'Arquitectes de Catalunya a Barcelona neix el 1968 fruit de la con-

vergència de tres interessos. D'una banda, servir de subministrador d'informació que convenientment tractada permetia al Col·legi d'Arquitectes presentar instàncies per a la preservació d'elements del patrimoni arquitectònic català en perill per la forta especulació i la mínima defensa legislativa i institucional esdevinguda en els anys se-

tanta. Una altra funció que ha arribat fins als nostres dies és la voluntat del Col·legi d'Arquitectes de difondre a la societat en general la memòria dels arquitectes i la seva professió no només en la seva aplicació –allò construït– sinó en la memòria documental, “l'arquitectura de paper”. El tercer punt, menys filosòfic però igual d'important ja que esdevingué catalitzador, fou la de preservar la documentació que ja de bell antuvi havia heretat de l'antiga Associació d'Arquitectes de Catalunya i que calia treure de la foscor dels magatzems i de la memòria.

L'Arxiu Històric del COAC va tenir una etapa brillant des del seu inici fins als primers anys de la democràcia, tot i incidir més en les labors d'investigació que no en una gestió arxivística pròpiament dita. Al voltant de l'any 1983 hi va haver una etapa de crisi, en què l'Arxiu va fer una autèntica travessa pel desert, que superà gràcies a les bones labors de la Marta Fernández de la Reguera, que sense tenir coneixements d'arxivística aplicà amb seny la lògica de l'experiència.

Pel que toca a la meua persona, a partir de l'any 1984 començava la carrera d'Història i malgrat que els cursos anaven passant, el món dels arxius restava en una boirina que no acabava d'esvair-se. Gràcies a la bona voluntat de professors com Torras o Arnall, vaig començar a tastar els arxius des del costat dels usuaris i en els darrers cursos de la carrera ja tenia clar que la meua primera opció professional aniria encaminada al món dels arxius des del vessant del servei a l'usuari.

El 1989 convergeixen els dos agents: un arxiu ja madur però que no havia tingut mai arxiver i un “arxiver” que no tenia encara arxiu i que demana fer pràctiques no remunerades.

D'alguna manera, tot estava per fer. L'Arxiu estava més o menys organitzat, producte del seny i la prudència. Pel que fa a mi, la meua formació no era la més idònia. Els cursos quadrimestrals de la UB en arxivística o diplomàtica no havien estat precisament allisonadors i calia enfocar la formació cap a altres vies. A partir d'aquest moment vaig començar un procés d'autoformació a partir de manuals com el d'Antoñita Heredia, el Manuel d'Archivistique i més tard el manual de Ramon Cruz Mundet, i em vaig acostar a la gent que em podia ajudar. Amb l'Associació d'Arxiviers de Catalunya vaig consolidar els meus coneixements a partir dels cursos de formació, el Màster, les jornades o la revista *Lligall*.

Per la seva banda, l'Arxiu també millorava. Es van començar a implementar sistemes de classificació i descripció més científics, es van introduir a poc a poc els processos d'informatització que van subs-

tituir les fitxes de cartolina, i es van anar perfeccionant els protocols de préstec documental.

L'antiga davallada ja anava quedant en l'oblit i el moment que en demostrava la culminació i superació vingué el 1997, amb el trasllat de l'Arxiu Històric a la nova seu actual. Aquest fet no és banal, ja que millorà els sistemes d'instal·lació, de seguretat i de consulta.

El 1989 custodiàvem dotze despatxos professionals i actualment en tenim més de setanta. Presstem documentació a més de dotze institucions per a l'organització d'exposicions i difonem la informació preservada amb inventaris i consulta per bases de dades, tant en sala com per Internet, tant a investigadors com a estudiants d'arreu; participem en grups de treball com el de fons d'arquitectura de l'AAC i en associacions internacionals com l'ICA/S-AR o l'ICAM, en un exemple clar del que ens encomana el col·lectiu d'arquitectes de Catalunya: mostrar la funció que exerceixen dins la societat.

Conjuntament amb la seu de Barcelona, l'Arxiu Històric del Col·legi d'Arquitectes de Catalunya ha bastit una autèntica xarxa territorial que es complementa amb les seus de Girona, Lleida, Tarragona i Tortosa. Aquesta dispersió territorial, unida a diferents ritmes d'actuació, ha complicat dur a terme una gestió unificada, però també ha donat més servei a l'usuari de qualsevol racó del país.

Tot plegat marca un moment dolç que tanmateix no ens ha de relaxar en la nostra feina diària. El col·leccionisme per sobre del servei més complicat però més lleial a la ciència arxivística en la política d'adquisicions, la manca endèmica de personal o les crisis cícliques que afecten els pressupostos són elements que han de motivar-nos per avançar en la nostra professió i la qualitat del nostre arxiu.

En aquest sentit, els propers esforços estaran enfocats a unificar reglaments i protocols d'actuació, i a estandarditzar els sistemes de descripció i de difusió de tota la documentació gestionada arreu. La clau de volta de tota aquesta estructura es tanca amb la diversificació orgànica de l'Arxiu Històric, potenciant un arxiu d'imatge i, en un futur, un arxiu de maquetes, amb la idea de consolidar un espai que es materialitzi en una institució més global fa molt temps enyorada pel col·lectiu d'arquitectes, com és un centre cultural dedicat a l'arquitectura.

Així doncs, deixem la barca a vela que tants bons moments ens ha donat per col·locar-nos en el pont d'un vaixell molt més gran. Nous reptes, noves demandes, nous serveis... en definitiva, una nova evolució de la qual no defugirem ni jo ni l'Arxiu.

La ressenya

Administracions públiques i Internet. Elements de dret públic electrònic

Barcelona: Fundació
Carles Pi i Sunyer, 2006
(Estudis; 21).

Núria Casanovas

Aquesta publicació correspon al número 21 de la col·lecció Estudis de la Fundació Carles Pi i Sunyer, i en són coautors Xavier Bernadí Gil, que n'és també l'editor, Clara Velasco i Carles Lloveras, tots ells professors de l'àrea de Dret Administratiu de la Universitat Pompeu Fabra.

Amb aquest estudi, els autors contribueixen a ampliar la reflexió teòrica en l'àmbit legislatiu i de la formació jurídica de les TIC, punt que defineixen com un dels objectius de l'estudi, així com a "estudiar-ne les repercussions sobre les administracions públiques i sobre el dret que regula la seva activitat, l'organització i la relació amb altres subjectes", alhora que qüestionen el retard del sistema jurídic, doctrinal i docent a reaccionar davant dels nous reptes plantejats per les TIC i dels quals reclamen una resposta més activa.

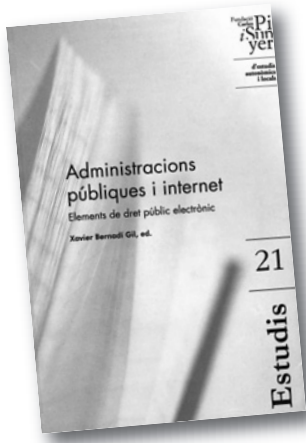
El contingut del llibre respon totalment a les expectatives generades pel títol. La base de l'estudi és l'àmbit legislatiu (elements de dret públic) en l'esfera d'actuació de les administracions públiques en plural, ja que els autors no es limiten a analitzar només la situació legislativa de Catalunya i de l'Administració general de l'Estat, sinó que fan contínues referències a la situació de la Unió Europea i dels seus països membres, i també mencionen les situacions d'altres realitats més llunyanes, tant físicament com culturalment.

En els diferents capítols de l'obra, els autors plantejegen qüestions i debats iniciats pels mateixos legisladors, pels polítics o per la mateixa societat civil, que, en alguns casos, no tenen una resposta clara i concisa, i reclamen una participació més gran dels sectors que participen en les TIC a l'hora d'aprofundir en l'estudi i anàlisi de les noves situacions per tal de donar resposta a aquests nous interrogants.

D'aquests plantejaments en podem extreure la dimensió i la complexitat del "fenomen" anomenat "tecnologies de la informació i la comunicació", fenomen que està provocant canvis en tots els nivells d'activitat humana; tots aquests canvis han propiciat noves realitats i la creació de nous conceptes, com el d'administració electrònica, governança, societat de la informació, fractura digital i democràcia participativa... conceptes i realitats que els autors intenten definir d'una manera concisa, però dels quals, ateses les pròpies característiques de canvi constant de l'entorn tecnològic, encara no s'ha arribat a un consens entre els sectors que hi participen i, per tant, plantegen la discussió existent en l'actualitat. Els autors han tingut en compte qüestions com les conseqüències en l'organització institucional i administrativa, i l'aplicació concreta de les TIC en la gestió administrativa (procediment administratiu i contractació electrònica); analitzen la problemàtica que plantegen els documents electrònics pel que fa a l'accés, i dediquen un petit apartat a la problemàtica de l'arxiu i la conservació dels documents administratius electrònics.

Des del punt de vista estructural, el llibre, a més del cos de l'estudi format per set capítols, està format per una introducció, un epíleg i un apartat de conclusions. També incorpora un apartat de bibliografia i un CD-Rom en el qual es recull, detalladament, tot el corpus normatiu generat pels diferents òrgans legislatius (internacionals, europeus, estatals, autonòmics i locals) en l'àmbit de les tecnologies de la informació i la comunicació.

A més del profund estudi legislatiu, els autors ens ofereixen definicions de conceptes i precisions terminològiques que ens permeten entendre millor l'aplicació de la normativa relativa a les TIC.

Pautes de conservació / Fongs i lepismes

Efectes nocius de la llum en els documents

Maria Mauri Aragonés

Quotidianament trobem exemples dels efectes destructors de la llum. Qui no s'ha trobat unes cortines descolorides o diaris esgrogueïts? Qui no s'ha posat crema al cos per protegir-se o ulleres de sol a la neu? És sabut per tots que les radiacions solars són molt perjudicials. Però no afecten de la mateixa manera tots els materials. Només els materials orgànics sofreixen greus deterioracions amb la seva acció. Tenint en compte que la majoria de materials gràfics estan constituïts bàsicament per components orgànics (paper, pergami, pell, adhesius, etc.), caldria conèixer i extremar les precaucions envers aquest important agent de deterioració.

Generalment, els arxius conserven els seus documents en prestatges, calaixos o armaris. És obvi que en aquesta situació de dipòsit els materials no sofreixen els efectes de la llum. En canvi, en moments d'il·luminació prolongada i intensa (sigui natural o artificial) és quan s'haurien de prendre les mesures adequades, per exemple en exposicions, trasllats, canvis d'ubicació, consulta...

El sol és la font de llum natural per excel·lència i emet una gran quantitat de radiacions electromagnètiques. D'aquestes radiacions, l'ull humà només en percep una petita quantitat, les radiacions visibles. La resta són invisibles, de les quals les més conegudes són les infraroges i les ultraviolades. Les radiacions infraroges emeten molta energia calorífica que causa danys físics en els documents:

- Fragilitat general del suport
- Ressecament per deshidratació
- Clivelles i esquerdes en pergamins i pells
- Enfosquiment
- Despreniment de tintes
- Aparició de fongs i microorganismes (amb humitats elevades)

Les radiacions ultraviolades (UVA) són pitjors pel seu elevat poder de penetració i causen danys químics irreversibles:

- Oxidació i esgrogueïment de les fibres
- Decoloració de pigments i tintes
- Trencament de les molècules de cel·lulosa

Luxòmetre

Reserves de llum en els marges per superposició del passepartout

Un exemple clar d'aquestes reaccions fotoquímiques és el fet que el sol va ser el primer blanquejant que van utilitzar els mestres paperers per a fer més blanc l'antic paper de draps. En canvi, en el paper de pasta de fusta (utilitzat actualment) causa l'efecte contrari, enfosqueix la cel·lulosa.

Els efectes de les radiacions no són immediats. Per aquest motiu, és importantíssim mesurar la quantitat de llum que fem servir per a il·luminar un document. L'aparell que mesura la llum és el luxòmetre, que utilitza el lux com a unitat de mesura. La quantitat de llum adequada per a il·luminar materials gràfics i tèxtils són 50 luxs. Si els comparem amb els 60.000 luxs d'un matí normal, pràcticament és de nit. Per això, molts museus utilitzen un tipus d'avantals, amb intensitats de llum més baixes, per entrenar els ulls abans d'entrar a la sala d'exposició del material gràfic. Per evitar l'efecte acumulatiu de la llum, altres incorporen interruptors amb temporitzador o cèl·lules sensibles a l'entrada de visitants. També per aquest motiu és prohibit l'ús del flash en algunes exposicions.

Respecte al tipus de bombetes, és preferible utilitzar les de llum freda i blanca. Cal evitar les bombetes incandescentes (llum groga) perquè emeten més calor que llum i molts infrarojos. Els fluorescents (llum blava) són els més utilitzats avui en dia pel seu baix con-

sum, però emeten una gran quantitat d'UVA, per tant s'haurien d'evitar. Tot i això, es poden incorporar filtres UVA a les bombetes o directament en vitrines i emmarcaments. Hi ha empreses i professionals especialitzats en il·luminació de béns culturals.

En el moment d'exposar objectes en vitrines, cal recordar que el vidre és un material que absorbeix les radiacions i manté el calor a l'interior (efecte hivernacle). S'haurien d'evitar les fonts de llum dins les vitrines. Tot i això, si és necessari posar-les s'haurien de tenir en compte alguns aspectes: utilitzar llum blanca de baix consum sense enfocar directament els objectes, separar la bombeta de l'objecte amb una làmina acrílica amb filtre UVA, assegurar la ventilació a l'interior de la vitrina amb obertures, controlar el microclima i reduir el temps d'exposició dels objectes il·luminats. En els emmarcaments, caldria evitar la superposició del passepartout per tal d'evitar marques als marges dels documents.

En conclusió, els efectes nocius de la llum sobre materials gràfics causen greus danys físics i químics, són acumulatius i malauradament irreversibles. Per evitar-los cal exposar mínimament aquests materials a tot tipus de radiacions, i evitar al màxim les infraroques i ultraviolades. En cas d'exposicions o altres situacions d'il·luminació prolongada, és recomanable deixar-se assessorar per especialistes.

Els arxivers fora de Catalunya

Entre la màgia i l'avenc

Ana Verdú Peral

Cap del Departament de Gestió Documental i Arxius
Ajuntament de Còrdova

De llicenciada en història a aventurera sense recursos

Tinc el privilegi de ser arxivera en un ajuntament. I si això encara no és suficient, de ser-ho a l'arxiu de la meva ciutat i que aquesta ciutat sigui Còrdova. Això fa que cada matí, quan "fitxo" a la Casa Solariega de los Guzmanes, seu del nostre arxiu històric i lloc de la meva oficina, em senti molt afortunada.

No obstant això, abans de portar-me al meu actual destí laboral, la deessa Fortuna, va disposar per a mi un llarg camí amb moltes estacions.

Confesso que "sóc d'història", és a dir, que pertanyo a una fornada d'arxivers que vam aterrar a la professió per exclusió de la docència; i que, també com molts d'ells, les beques de la Diputació van ser les que propiciaren aquest aterratge. He de confessar també que, malgrat el deplorable aspecte i la seva ínfima condició administrativa i social, el meu afer amb l'arxiu va ser un autèntic amor a primera vista. Perquè negar-ho: contra tota previsió humana, aquella muntanya enorme de papers bruts i desordenats em va seduir, va treure de mi l'*Indiana Jones* que, sense saber-ho, portava a dins. Déu meu!, Déu meu!, si tenia a les meves mans LA HISTÒRIA! La matèria primera, sense versions i sense arguments, la de feia segles i la que s'estava produint a una velocitat de vertigen... AUXILI!

En busca de formació desesperadament

A veure, això no venia en els llibres de la meva carrera. Em vindrien bé la paleografia i totes aquelles classes d'història, però, de fet, armada només amb aquests coneixements, no sabia ni per on començar. Devorada l'escassa bibliografia que hi havia sobre arxius i que era al meu abast, les llacunes, millor dit,

oceans del meu desconeixement se'm van mostrar inabastables. Però, escolti, on s'estudia això? Les respostes eren ambigües i difoses. Sí, hi havia un lloc a Madrid, a la Biblioteca Nacional, el *Centro de Estudios Bibliográficos y Documentarios*. I què havíem de fer els qui no podíem anar-hi per raons geogràfiques, econòmiques, familiars o per totes aquestes raons a la vegada? Què havia de fer per mantenir el tipus laboral mentre desgranava, beca darrere beca, la quasi interminable volta arxivística a la província?

Un cop situada en el lloc de la batalla amb tan escassa munició, permeteu-me que digui en la meva defensa que aixecar arxiu rere arxiu des del terra em va proporcionar, a més d'uns forts bíceps i diverses infeccions bucodentals, un considerable coneixement –per immersió– de la tipologia documental municipal. De manera que així les coses, les beques, com per a la majoria, van constituir el meu particular *practicum*, autotutelat i autodirigit (amb massa hores, mesos, anys!, desgraciadament per a la meva economia). I els cursos fets arreu van esdevenir les meves troncsals i optatives.

Amb semblant puzzle formatiu, la realització a Sevilla del Curso de Archiveros del Instituto Andaluz de la Administración Pública (posteriorment convertit en Màster d'Arxivística) em va permetre encaixar no poques peces i adquirir-ne moltes més.

Fent tots els papers de l'auca

Les beques per a Archivos Municipales de la Diputación Provincial de Córdoba, alternades amb precaris contractes laborals, em van possibilitar posar a la pràctica, sobre la marxa, tots els ensenyaments ansiosament adquirits, des del desbrossament al terra dels documents fins a deixar-los en les prestatge-

ries. Els arxius municipals de Fuente Palmera, Posadas, Palma del Río, la Carlota, El Carpio, Montoro i jo ens vam fer mútuament, a l'uníson. De manera barrejada vaig tenir també contractes amb l'Archivo Histórico Provincial de Córdoba i també la Diputació em va becar per fer un estudi sobre els arxius privats i semipúblics de Córdoba, amb el qual vaig tenir la sort de conèixer i donar a conèixer altres arxius de molt diverses etiologies: nobiliaris, religiosos, d'empreses, d'associacions, etc. Aquest esgotador ofici de saltimbanqui-arxivera va tenir un canvi qualitatiu el 1989, gràcies a una interinitat que em va permetre exercir d'arxivera de la Diputació. Una mica després, el 1992, vaig arribar, mitjançant oposició, a la meua actual destinació: la direcció de l'Arxiu Municipal de Córdoba.

Recuperant la identitat: el divorci de la Biblioteca

Passada l'eufòria inicial de deixar per fi el funambulisme arxiver per estar en un arxiu tan magnífic com el de Córdoba, vaig aterrar a la seva crua realitat, no per coneguda menys dura: l'Arxiu estava casat amb la Biblioteca des dels inicis del segle XX, matrimoni forçat que havia perjudicat ambdues entitats al llarg de la centúria. I també, i a més, s'havia quedat momificat en aquella època. Els documents produïts durant la passada centúria, senzillament, no hi eren. El primer bastió que calia guanyar en la batalla per la identitat perduda era, doncs, aconseguir la separació en l'organigrama institucional de l'Arxiu i la Biblioteca. El segon era rescatar la integritat de l'Arxiu, recuperant per magatzems i drassanes els documents supervivents del segle XX. El tercer, fer entendre els

polítics que un arxiver no pot ni ha d'estar "marejant la perdiu" de Reials Provisions i Reials Cèdules fins que es jubili, i que era urgent i inajornable actuar amb els documents des de la seva producció o recepció. Encara que no van faltar veus admonitòries del que em venia a sobre: "te'n penediràs", va ser precís arrancar tal competència per a l'Arxiu mitjançant acord plenari.

L'Arxiu sense fronteres

A partir d'aquí, va ser possible configurar un sistema d'arxiu –central, intermedi i històric– i aprovar un conjunt de normatives per a assegurar la fluïdesa en el funcionament del circuit.

Un pas decisiu va ser plantejar i aconseguir la sortida de l'Arxiu de qui se'n considerava la família natural, això és Cultura, per passar a integrar-se a Presidència, el lloc idoni de la institució des d'on poder treballar de manera transversal i diversificada.

Totes aquestes premisses han permès que l'Arxiu s'hagi ramificat i s'hagi estès el seu quefer a terrenys diversos, plasmats en el seu organigrama. Els fronts de guerra oberts són múltiples i no acaben: des de la contínua actuació en els arxius d'oficina, en els cursos de formació interna de personal, la gestió de la fototeca municipal, els programes anuals de dinamització –cicles de col·loquis, producció d'exposicions fotogràfiques, documentals i de cartells–, el taller d'Història Oral, el programa pedagògic, els tallers de treball, els convenis amb la Universitat (inclosa la càtedra Intergeneracional), fins a la participació activa, juntament amb altres actors de l'Ajuntament; és el repte inajornable i ineludible de l'e-administració.

En definitiva, quin panorama tinc davant meu! Quin escenari el de la nostra professió! Vet aquí que ens veiem sorpresos a cada instant amb novetats que urgeix aplicar, dimensionades les nostres comeses cap a on mai no somniàvem, arrossegats per la voràgine del present i abocats a l'avenc del futur. Han passat vint anys –que el tango diu que no són res– i altre cop em trobo cridant AUXILI!

HORARI D'ATENCIÓ

Support administratiu:

Eulàlia GARRETA, Maria FUNÉS
de dilluns a dijous de 9 a 14.30 h i
de 15 a 19 h, divendres de 9 a 13 h

COMPOSICIÓ DE LA JUNTA

President:

Joan Antoni JIMÉNEZ,
jjimenez@catsalut.cat

Vicepresidenta:

Patricia LLOVERAS,
patricia.lloveras@gencat.cat

Vocal de Secretaria:

Albert VILARÓ,
avillaro@aj-laseu.net

Vocal de Tresoreria:

Marta ALBÀ,
arxiu@llagostera.org

Vocal de Relacions Internacionals:

Joan BOADAS,
jboadas@ajgirona.org

Vocal de Formació:

Miquel SERRA,
miquel.serra@udg.es

Vocal de Treball, Estatus

Professional:

Josep CONEJO,
jcmuntada@gmail.com

Vocal d'Activitats i Difusió:

Carne GARCÍA,
carne.garcia@lycos.es

Vocal de Relacions Institucionals:

Marc TAXONERA,
biblioteca@abmontserrat.es

Vocal de Projectió Professional:

Emília CAPELL,
ecapell@bcn.cat

Vocal de Publicacions:

Albert CURTO,
acurto@baixebre.cat

La Junta informa

Sessió 8/2007, de 17 de setembre

En aquesta reunió es prengueren els acords següents:

- Aprovar la signatura del conveni de col·laboració entre l'AAC i la Diputació de Barcelona per a l'any 2007.
- Renovar el contracte i regularitzar les retribucions de Maria Funés, administrativa de l'AAC.
- Nomenar els membres del Comitè de les Jornades d'Estudi i Debat. Comitè Organitzador: Carne Garcia, Marta Albà i Patricia Lloveras. Comitè Científic: Albert Curto, Albert Villaró, Miquel Serra i Patricia Lloveras.
- Aprovar la signatura d'una assegurança contra robatoris amb la companyia Zurich.

Sessió 9/2007, de 15 d'octubre

Aquesta sessió va ser una reunió de debat en què no es prengueren acords.

Sessió 10/2007, de 12 de novembre

En aquesta reunió es prengueren els acords següents:

- Renovar el conveni de l'AAC amb la Fundació de la Universitat Autònoma de Barcelona.
- Nomenar els socis Jordi Serchs, arxiver de l'Ajuntament de Barcelona (com a titular), i Jordi Vilamala, arxiver de l'Oficina de Patrimoni Cultural de la Diputació de Barcelona (com a suplent) per formar part del tribunal de selecció per a una plaça de tècnic d'arxiu de l'Ajuntament de Canovelles.
- Contractar el servei de prevenció de riscos laboral amb l'empresa Prevencicat.
- Aprovar el model de formulari per a l'autorització de l'ús de dades personals per a la borsa de treball.
- Felicitar a Josep Fontana per la concessió del Premi Nacional de Cultura.